

Bratři a sestry,

„Ty jsi Bůh, který mne vidí.“ Tak zní naše letošní celocírkevní heslo a my se dnes chceme zamyslet nad jeho poselstvím...

Většinou mluvíme o Bohu slyšícím. Toužíme po Božím vyslyšení našich modliteb. A i když ani naše řeč nebývá vždycky květomluva, voláme – li k Bohu, pak doufáme, že nevoláme do prázdna. Když ale mluvíme o Bohu, který nás vidí, pak z těch Božích očí míváme nejspíše větší obavy a větší úzkost než z Božího sluchu. Představa, že nás Bůh vidí, nemusí být právě příjemná. Protože nejen to, co mluvíme, ale taky to co děláme nám ne vždy slouží ke cti. Představa vševidoucího Boha, který nás sleduje 24 hodin denně je spíše skličující. Slyšíme to nakonec z Písma často. Kam uprchnu před tvou tváří? Tak se ptá žalmista a je to otázka řečnická. Ne, neuprchnu nikam před Boží tváří. Ani před jeho zrakem, ani před jeho sluchem, ani před Boží pravici ...

A přitom před lidmi je to často naopak. Před nimi chceme být viditelní. Říkává se, že kdo dnes není vidět, jakoby ani nebyl. Ať už jde o politiky, kandidáty na prezidenta, různé i roztodivné celebrity, ale i všelijaké ty youtubery, tiktokery, influencery Ale i v mnohem omezenějších lidských společenstvích platí, že větší vážnost mají ti, kteří jsou vidět a slyšet, zkrátka jsou výrazní. A kdo není a chce být významný, musí se zviditelnit.

Bůh mě vidí. Slovo, které se stalo naším celocírkevním heslem, má ale původ zcela jiný. Vyslovila ho egyptská Hagar, služka pramáti Sáraje, ženy praotce Abrama. A nevyslovila ho v touze po zviditelnění. Naopak, ona ani nedoufala v to, že by ji mohl někdo vidět a že by někoho mohl zajímat její osud. Ta slova vyslovila jako vyznání důvěry v Boha žena, která nic neznamenala. Byla pouhou služkou. Doplatila na netrpělivost Abrama a jeho ženy, doplatila na jejich vyhasínající vytrvalost a důvěru, že Hospodin splní svoje zaslíbení a dá jim potomka. Sáráj se rozhodla jednat a odevzdat svou služku do Abramovy náruče. Když nerodím s ním já, ať mi porodí dítě moje služebná. Takový je starověk.

Jenže poté, co Hagar otěhotní, začne to dávat své paní najevo. Já budu mít dítě – na rozdíl od tebe. Ano, vždyť nejspíš každé ženě naroste sebevědomí, když zví, že v jejím těle vzniká nový život. No a Sáráj to neunesla a těhotná služka se rozhodne pro útěk kamsi do pouště. Tam si ji najde Hospodinův posel a pošle ji zpátky. A ne s prázdnou, ale se zaslíbením: „Porodíš syna a dáš mu jméno Izmael / to je Bůh slyší /, neboť Bůh tě ve tvém pokoření slyšel.“ A i když Boží posel mluvil o tom, že ji slyšel v jejím pokoření, Hagar jej nazve vševidoucí. „Směla jsem pohlédnout za tím, který mne vidí“. Je to její vyznání: Bůh mne viděl a já jsem naživu. Nemusím zahynout sama v poušti i se svým dítětem.

Pro Hagar je skutečnost, že ji Bůh viděl v jejím ponížení, její nadějí a záchranou. Tuto potupenou, poníženou a osamocenou ženu, tuto pouhou služku a náhradní matku Bůh vidí. Vidí ji právě v té její potupě, poníženosti i samotě. Vidí ji zoufalou uprostřed pouště a posílá

k ní svého posla, který se jí ujímá. Vidí ji, prostřednictvím posla ji osloví a dá jí najevo, že je mu drahá a vzácná – i se svým dítětem, které čeká...

Ten Boží pohled je tady cosi tajemného. Máme za ním vidět výraz tváře Božího posla, nebo je za tím něco jiného? Nějaký Hagařin zvláštní a nepopsatelný pocit? Ale zaznívá zde zvláštní jistota. Poznala jsem na sobě Boží pohled a Boží zrak. Až bychom řekli: Boží přízeň. Boží přízeň a dotek jeho lásky způsobí, že se tato ponížená žena narovná, ožije a nebojí se vrátit zpět do domu Abrama a Sáraje. Bůh vidí Hagaru. A Bůh vidí i dnes všechny přehlížené, pokořované, lidmi nenáviděné, ba i mučené, vidí ty, kterým druzí ubližují. A to, že je vidí, znamená, že s nimi počítá. Že je má rád. Že jsou mu stejně drazí jako ti, kteří se mezi lidmi těší důstojnosti a oblibě.

Ekumenický překlad v nadpisku k celé kapitole uvádí, že prý „Hagar rodí syna lidské svévole“. Kdyby ekumenický překlad vznikl dnes, asi bychom byli před takovýmito titulky obezřetnější, i když to není sám text Písma. Ale syn lidské svévole je až příliš příkré hodnocení. Ano, vlastně se Izmael původně neměl vůbec narodit. Pozadím jeho narození jistě byla netrpělivost a ztráta důvěry v Boží zaslíbení a jeho moc. Ale syn lidské svévole? Představte si, že by o vás někdo takto mluvil!

Pán Bůh dává najevo jasně, že s ním počítá a že jej přijímá. Ano, má to být člověk nezkontrolovatelný jako divoký osel a bude v opozici ke svým bratřím. Zkrátka a dobře, nebude to s ním lehké. Ale přesto i on je Abrahamovým synem. A má před Bohem svou důstojnost. A nejen to. Hagar dokonce slyší zaslíbení, které slyšali muži. Tady je slyší žena, která je služka a náhradní matka. „Velice rozmnožím tvé potomstvo, takže je nebude možno ani spočítat.“

My lidi si tvoříme žebříčky těch, které pokládáme za důležité. Ať už vědomě či podvědomě. Naštěstí je dávno pryč doba, kdy jsme měli různá hanlivá označení – třeba pro ty, kteří se narodili nějak tak mimoděk jako Izmael. Dobře totiž víme, že Pán Bůh je jistě na jedné straně smutný z našich rozháraných a rozbitých vztahů, ale zároveň není katem a trestajícím monstrem. Nabízí svou blízkost a lásku všem bez rozdílu. I těm, kterým se život nějak zašmodrchal. A právě těm, kteří se životem musí těžko a nesnadno probíjet, třeba vinou jiných, někdy i nejbližších. A taky těm, kteří jsou mezi lidmi přehlíženi, odmítáni, těm, kteří jsou v lidských očích ti poslední a všelijak podezřelí.

A konečně můžeme i tento příběh nahlédnout skrze Krista. On byl přece tím, který se na světě i na lidi díval Božíma očima. A viděl v nich spolubratry, ba dokonce přátele. I když měli životy všelijak podělané. Ano, viděl je právě takové. A přesto s nimi jedl a pil. S celníky a hříšníky. Se slepými a chromými a malomocnými. S těmi, kteří nesměli do chrámu, ale směli k němu. Nedělal si seznamy těch, s nimiž za stůl nesmí nikdy usednout. A nakonec za ně položil vlastní život.

Bůh mně vidí. To není výrok plný obav a strachu z nějakého Božího postihu. To je vyznání naděje. Znamená to, že je mi blízko, stojí o mně a ujímá se mně. Stejně tak jako každého člověka. Amen.

